




Világgazdaságtan

Dokumentumazonosító				
Lecke	Címe	Feldolgozás menete	Feldolgozás	
2. lecke	Globalizáció	<ol style="list-style-type: none">1) Gondolattérkép2) <u>Olvasó lecke</u>3) Prezentáció4) Videó5) További olvasmányok6) Leckezáró feladat megoldása	15-18 perc	



OLVASÓLECKE

Globalizáció

Tartalom

A globalizáció értelmezése.....	3
Miért szükséges a globális problémákkal foglalkozni?.....	4
Globalizáció-ellenes mozgalmak.....	6
A globalizáció előnyei és hátrányai.....	6
További olvasmányok	8

A lecke logikája





A globalizáció értelmezése

A globalizációt mint fogalmat többféleképpen lehet értelmezni, és nincs egységes definíció rá. A Magyar Virtuális Enciklopédia szerint a globalizáció és a globalizációs folyamat „*a modern világ népeinek növekvő kapcsolatrendszere és kölcsönös függése. Az áruk, a tőke, az emberek és az információ áramlását a technológiai fejlődés gyorsítja*”. Farkas Péter A globalizáció és fenyegetései c. könyvében pedig az alábbiak szerint fogalmaz: „*a globalizáció közgazdasági értelemben a kapitalista gazdálkodásnak a tőke által vezérelt világméretű kiterjedése, a világgazdaság egységbe szerveződése. Nem egyszerűen a termelési tényezők (áruk, tőke, munkaerő) országok és térségek közötti áramlása, hanem a gazdasági viszonyok (tulajdon, termelés, pénzügyi folyamatok) megerősödő nemzetköziesedése, egységesülése*”. Emellett fontos azt is megjegyezni, hogy a globalizációnak van politikai, gazdasági, intézményi, kulturális és biztonsági aspektusa is. A gazdasági vonatkozás a gazdasági folyamatokra (például kereskedelmi kapcsolatok) és viszonyokra (tulajdonviszonyok, kölcsönös függések) egyaránt kiterjed. **Összességében a globalizáció az alábbi tényezőket mind tartalmazza:**

- Világgazdaság egésze egységgé válik, nemzeti határok eltűnnek;
- Nemzetek összekapcsolódása, kölcsönös függések;
- Gazdasági tevékenységek kiterjesztése más országokra;
- Emberiség közös problémáinak kialakulása, megoldása csak globális együttműködéssel lehetséges;
- Olyan folyamatok, melyek államon belül zajlanak, de az államoknak minimális a befolyásuk rájuk.

A globalizáció vonatkozásában beszélhetünk horizontális és vertikális kitágulásról. **Horizontális** kitágulás alatt az egyre több országra, egyre több gazdasági szereplőre kiterjedő gazdasági folyamatot értjük. A **vertikális** kitágulás esetén pedig a lényeg az, hogy a globalizáció egyre több területet érint (nem csak árukereskedelem, hanem a szellemi termékek, szolgáltatások, stb.).

Egyre gyakrabban találkozhatunk az értéklánc „feldarabolásával”, azaz amikor egy terméket több országban állítanak elő. Ez a „közös munka” pedig tovább erősíti a kölcsönös függést, és a gazdasági szereplők közötti erős gazdasági kapcsolatok kialakulását. **A globális értéklánc** azt a folyamatot jelenti, amikor egy termék vagy szolgáltatás előállítása több résztvevőre bomlik és ezek a fázisok a világ különböző országaiban mennek végbe.



Egy nemzetgazdaság számára elérendő cél, hogy az adott ország vállalatai be tudjanak kerülni globális értékláncokba, ezen értékláncokban minél nagyobb mértékben vegyenek részt, minél nagyobb legyen a saját hozzáadott értékük, ezáltal pedig minél sikeresebbek legyenek a globális versenyben. Az 1. ábra az olasz anyaországi Ferrero cégcsoport Nutella termékén keresztül szemléltetve mutatja be, hogy a végső termék előállításához szükséges alapanyagok mely országokból származnak, valamint az is leolvasható róla, hogy mely kontinensen milyen működési szintű partnerek találhatók (például beszállító vagy gyár).

1. ábra A Nutella globális értéklánca



Forrás: De Backer, K. and S. Miroudot (2013), "Mapping Global Value Chains", OECD Trade Policy Papers, No. 159, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/5k3v1trgnbr4-en>

Miért szükséges a globális problémákkal foglalkozni?

A globális problémákat legegyszerűbben úgy lehet megfogalmazni, mint azon kérdéskörök, amelyek megoldása nemzetek közötti együttműködést, globális szabályozást igényel, hiszen magát a problémát egyetlen állam sem tudja önállóan megoldani. A globális problémák további jellemzője, hogy nagyszámú embert érint, és ők több országban élnek, valamint a legtöbb országra hatással bírnak. Általánosságban azt mondhatjuk, hogy azon



problémák biztosan globális problémák, amelyekről az ENSZ világkonferenciát tart. Néhány példa a globális problémára:

- Fegyverkereskedelem
- Harmadik világ adóssága
- Szegénység
- Népeségnövekedés
- Éhínség
- Fenntartható fejlődés
- Klímaváltozás, globális felmelegedés
- Természeti katasztrófák
- Nukleáris fegyverek
- Konfliktusok Afrikában (és másutt)

A globális problémák rövid és hosszú távon is negatív gazdasági (és egyéb) hatásokkal járnak. Vegyünk egy egyszerű példát, és nézzük meg, hogy a szegénység mint globális probléma milyen veszélyeket rejt. A szegénység ugyan kezdetektől fogva jellemezte a világot, ugyanakkor a szegények és a gazdagok közötti különbség az elmúlt két évszázadban jelentősen megnövekedett (köszönhetően például az ipari forradalomnak is). Míg az 1800-as évek elején a leggazdagabb és a legszegényebb ország jövedelme között mindössze háromszoros különbségről beszélhettünk, addig a 2000-es évek elejére ez 80-szoros lett. 2013-ban, az egy főre eső GDP-t tekintve 255-szörös különbség figyelhető meg a leggazdagabb Katar (102.000 USD/fő) és a legszegényebb Kongói Demokratikus Köztársaság (400 USD/fő) között. Egyre több ember él nap 1,25, illetve 2 dollárnál kevesebb jövedelemből. Miért kellene kezelni ezt a problémát, azaz miért is tekinthető globális problémának?

- Erkölcsi okok miatt. Továbbá a szegénység további globális problémák kialakulásának és fennmaradásának oka lehet.
- A szegénység számos betegség, járvány táptalaja lehet. A globalizáció idején, olyan időszakban, amikor a határok könnyedén átjárhatóak, e járványok nagyon könnyen elterjedhetnek a világban.
- A szegénység miatti elégedetlenség a fő oka a szélsőséges ideák terjedésének. Ez pedig biztonságpolitikai kockázatot jelent (például terrorizmus).
- A globális szegénység problémájának kezelése egyre több pénzt emészt fel, a fejlett országoknak is költséget jelent.



- A szegénységből fakadó újabb globális problémák kezelése (járványok, biztonság) pedig további pénzügyi és egyéb terhet ró a világ összes államára.
- Ebből a rövid eszmefuttatásból is kitűnik, hogy nem csak attól globális egy probléma, hogy sok ember szenved tőle, hanem azért is, mert *globális hatásai* vannak. A hatások is legalább annyira fontosak, mint maga a tény.

Ebből a rövid eszmefuttatásból is kitűnik, hogy nem csak attól globális egy probléma, hogy sok ember szenved tőle, hanem azért is, mert globális hatásai vannak. A hatások is legalább annyira fontosak, mint maga a tény.

Globalizáció-ellenes mozgalmak

A **globalizáció-ellenes (antiglobalizációs) mozgalmak** a globalizáció negatív hatásai ellen igyekeznek fellépni. Ezek a mozgalmak – többnyire civil szervezetek – nem fogadják el a globalizációt, és inkább a régi világregend visszaállítását szeretnék elérni. Többféle csoporttal találkozhatunk, feladatuk szerint vannak szegénységgel (például World Development Movement, Euromarches/European Marche), kereskedelmi liberalizációval (például From Seattle to Brussels, Trade Justice Coalition), eladósodással (például Jubilee 2000), békével (például Stop the War Now, ANSWER) és környezetvédelemmel (például Greenpeace) foglalkozó mozgalmak. Az ún. Fair trade mozgalom a legmérsékeltebb irányzatok közé tartozik. Véleményük szerint nem a liberalizációval, az exportvezérelt növekedéssel van gond, hanem sokkal inkább azzal, hogy a gazdaságilag gyengébb országokat hátrányosan sújtják szabályozásukkal. Céljuk az, hogy a mezőgazdasági termékeket méltányosabb áron lehessen eladni, és a termelőket közvetlenül támogassák.

A globalizáció előnyei és hátrányai

A globalizáció hatásait nehéz megítélni, vannak pozitív és negatív oldalai is, sőt, a pozitív elemek bizonyos körülmények között negatív elemekké válnak. **A leggyakrabban emlegetett előnyök az alábbiak:**

- Újabb lehetőségek más országokban;
- Mások, más kultúrák megismerése;
- Nagyobb kereskedelmi és pénzügyi lehetőségek;
- Méretgazdaságosság kihasználása;
- Fogyasztók számára kedvező, hiszen bővül a termékválaszték;
- Jövedelem, jólét növekedése érhető el;
- Új technológiákhoz lehet hozzájutni;



- Versenyhelyzet alakul ki, ami a minőség javulásához, az árak csökkenéséhez vezethet;
- Nemzetközi együttműködés kényszere a globális problémák miatt.

A leggyakrabban emlegetett hátrányok pedig az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- A függőség és a kiszolgáltatottság növekszik, a nemzeti szuverenitás csökken;
- Korlátozottak a felzárkózási lehetőségek;
- A kultúrák egységesülése következtében a nemzeti hagyományok eltűnőben vannak;
- Nem egyenlő államok vannak a világban, a centrum országai (fejlett, nyugati államok, Kína) mellett ott vannak a periféria országai (leginkább az afrikai országok);
- A gazdaság és anyagi gazdagság van előtérben, és például a környezeti károkkal (fenntartható fejlődés) nem törődnek;
- Globális problémák alakulnak ki;
- Globális problémák megoldásának kezelése hiányos, az együttműködés kényszere ellenére az egyes országok saját érdekei a döntőek;
- Amerikanizálódás a jellemző.



További olvasmányok

- Losoncz Miklós–Nagy Gyula (2011): A globalizáció és a 2007–2011. évi pénzügyi válság. Tri-Mester, Tatabánya, 235 oldal
- Fidrich Róbert: Globalizáció és környezet: <http://mek.oszk.hu/01400/01449/01449.pdf>
- Csáki György: Globalizáció és gazdasági szuverenitás: http://epa.oszk.hu/00600/00691/00115/pdf/EPA00691_mtud_2013_04_392-400.pdf
- Antiglobalizációs és globalizációkritikus mozgalmak: http://epa.oszk.hu/00500/00595/00025/pdf/EPA00595_Egyutt_2008_1_071-081.pdf
- Az antiglobalizációs mozgalom – irányzatok, programok, utópiák: <http://www.szombat.org/politika/3471-az-antiglobalizacios-mozgalom-iranyzatok-programok-utopiak>
- Globalizációról röviden
 - (2:07): <https://www.youtube.com/watch?v=ZNejKHKsbl0>
 - (4:18): <https://www.youtube.com/watch?v=JJ0nFD19eT8>
- Globalizáció előnyei-hátrányai, felsorolás (3:11): <https://www.youtube.com/watch?v=oh03fuIIQNI>
- Globalizáció előnyei-hátrányai, példákkal (3:36): <https://www.youtube.com/watch?v=i-eHj6bVU8w>
- Globalizáció hatásai
 - (1:30): <https://www.youtube.com/watch?v=zfn0XHCfDHA>
 - (2:46): <https://www.youtube.com/watch?v=dWjWfyzmk1Q>

Az ábra forrása:

Backer, K. D. – Miroudot, S.(2013): *Mapping Global Value Chains*. OECD Trade Policy Papers, No. 159.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
KÖZGAZDÁSZ KÉPZÉS
TÁVOKTATÁSI TAGOZAT
LECKESOROZAT
COPYRIGHT © SZTE GTK 2017/2018

A LECKE TARTALMA, ILLETVE ALKOTÓ ELEMEI ELŐZETES,
ÍRÁSBELI ENGEDÉLY MELLETT HASZNÁLHATÓK FEL.

JELEN TANANYAG
A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL.
PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020



Európai Unió
Európai Szociális
Alap



BEFEKTETÉS A JÖVŐBE